

Универзитет у Београду
Филозофски факултет
Одељење за историју

Мастер рад

Југославија и Етиопија 1974-1980

Ментор:

проф. др Александар Животић

Чланови Комисије:

проф. др Љубодраг Димић

доц. др Мира Радовић

Студент:

Милош Стојчић - ИС 2018/41

Београд 2019. године

Садржај

Садржај	1
Предговор	2
Увод	4
<i>Хладни рат</i>	4
<i>Односи ФНРЈ-Етиопија пре 1974. године</i>	5
Југословенско-етиопски односи	7
<i>Смена режима</i>	7
<i>Од смене режима ка револуцији</i>	15
<i>Револуција у опасности</i>	23
<i>Стабилизација</i>	28
Сусрети званичника	30
Економска и научна сарадња	44
Закључак	46
Додатак	47
Извори и литература	51

Предговор

Приликом израде рада од необјављених извора коришћени су документи из Архива Југославије: фонд Кабинета председника републике, фонд Централног комитета Савеза комуниста Југославије, фонд Председништва СФРЈ. Такође су коришћена документа из Дипломатског архива Министарства спољних послова.

Због природе теме, приоритет је стављен на изворе из доступних архива, а мање на литератури која је минимална, а у случају да постоји бави се другим периодима сарадње две државе. За овај рад је дакле коришћена књиге Од Арне Вестада *Глобални хладни рат-Интервенције у трећем свету и обликовање нашег доба*. Док је за увод коришћен рад Дмитра Тасића, „Откривање Африке- Југословенско етиопски односи и почети југословенске политике 1954-1955“, објављен у зборнику радова *Спољна политика Југославије 1950-1961*, издатог од Института за новију историју Србије, 2008. године, у Београду.

За крај ваља истаћи циљеве овог рада као и разлоге за бирање овакве теме. Како је професор доктор Љубодраг Димић истакао једном приликом, ја парафразирам, *занимање Југославијом значи занимање садашњошћу*. У то име, изнад свега ме занима наша *садашњост* и како и шта је довело до ње. Сада ће се неки питати, зашто се онда бавиш спољном политиком? Управо због основног предуслова сваке независности, а то је спољна политика. Унутрашњу може да има и колонија, а спољашњу имају само независне државе. А онда, се поставља питање избора баш ове државе, Етиопије. Овде, можда више него било где другде, можемо да видимо балансирање Југославије у очувању својих интереса у односу на неколико блокова. Афричке земље, са својом тежњом немењања граница у Африци, бојећи се отварања „пандорине кутије“ међуетничких, верских и племенских сукоба, а због цртања истих тих граница за време колонијалног периода. Арапске земље, оснажене „петро доларима“, желеле су да прошире свој утицај у Африци, а питање Еритреје је имало нарочито примамљив карактер, јер би контролом те државе могли да контролишу Цевено море. Западне земље на челу са САД, који после серије пораза у Африци, желе да очајнички задрже своје позиције и спрече даље ширење утицаја СССР-а који има јако присуство у Јужном Јемenu и Сомалији. СССР, који после пораза својих савезника у Јомкипурском рату, остао без истих и очајнички се држао савеза са Сомалијом која је једино остала у савезу са СССР-ом. Етиопија, држава дубоко подељена на верској и етничкој

компоненти. Са заосталим аристократско феудалним системом, у којем коптска црква има велику улогу у спречавању модернизације земље због очувања својих привилегија. Етиопија која шаље студенте у иностранство где постану велики и стравствени противници царског режима и самог остарелог цара који и ако и даље има велики престиж у држави и свету почиње да губи позиције. Војска, добро обучена и напругана представља кичму поретка.

У таквој ситуацији Југославија мора да оствари своје интересе, не желићи сукобе ни са ким, а притом подржавајући Етиопију, у складу са својим могућностима, на сваком пољу. Основни интерес је био сачувати независну и несврстану Етиопију по сваку цену. Што су и успели да остваре.

Увод

Хладни рат

Немогуће је причати о односима било које две државе у овом периоду, а не ставити их у шири контекст „хладног рата“. „Хладни рат“ представља појам индиректног надметања две светске силе - Сједињених Америчких Држава и Савеза Совјетских Социјалистичких Република.

Завршетак Другог светског рата и појава новог атомског оружја који је изнедрио, променио је ратовање заувек. Монопол САД на атомску бомбу није дуго трајао. Оног тренутка треба када је и СССР развио свој нуклеарни програм, рат између две силе је постао незамислив јер је доводио питање опстанка људске врсте.

Пошто директан сукоб није долазио у обзир, две силе су морале да нађу други начин да намећу и шире свој утицај (и сужавају супарнички). Те на сцену, више него икад раније, ступају државни удари, војни пучеви, преврати, револуције. Важан аспект политике две земље су били и унутрашња уређења који су промовисали, капитализам и социјализам.

Африка је била важно поприште борбе за утицај две супер силе. Ослабљене колонизаторске државе нису биле у стању да и даље владају својим колонијама како су то могли у годинама пре Другог светског рата. Шта више, пут којим ће кренути ново формиране државе је био од кључног значаја.

Етиопија је имала велики престиж у свету, а нарочито у Африци, пошто је била једина држава на континенту која није била колонизирана, а поред тога успела је да порази једну европску силу у рату. Седиште Организације афричког јединства је био у главном граду Етиопије, Адис Абеби. Правац у ком крене Етиопија је дакле доносио земљи која са Етиопијом дели привредни систем велики утицај у Африци.

Геостратешки значај Етиопије се такође морао узети у обзир. Пошто јој је после Другог светског рата припојена Еритреја, Етиопија је имала велики степен контроле на улазу у Црвено море. Контрола морских путева којима се са Блиског истока превозила нафта ка Европи и Америци је била од кључног значаја за САД и њене европске савезнике после скока цена нафте које је изазвао Јанкипурски рат.

Све горе наведено ће то подручје источне Африке ставити у центар сукоба интереса великих и малих сила.

Односи ФНРЈ-Етиопија пре 1974. године¹

Да би смо разумели односе требамо се прво осврнути на период непосредно пре периода о којем ћемо говорити у овом раду, пре свега да би смо увидели стање у Етиопији.

ФНРЈ је након раскида са СССР-ом полако кренула да излази из изолације. Одбачена од СССР-а и социјалистичких држава, а пошто није још стекла поверење запада нашла се у изолацији. Због важне улоге која је имала у стратегији окруживања СССР-а, а после смрти Стаљина и завршетка корејског рата измирења са истим, и смиривања тензија, нашла се у прилици да развија односе несметано са свим државама. У том периоду се рађа идеја несврстаности која ће бити основа југословенске спољне политике.

Краљевина Југославија није успоставила дипломатске односе са Етиопијом у време свог постојања. Почети успостављања односа крећу тек од октобра 1951. године. Када у Етиопију бити упућена мисија добре воље ФНРЈ, а успостављењу дипломатских односа долази 4. марта 1952. Ускоро бивају размењене различите економске делегације које успостављају трговинске односе. Долази и до успостављања економског предузећа Југоетиопија А. Д. ради повећавања трговинске размене. Потом долази до размене војних делегација. Ускоро у ФНРЈ долази посланик Етиопије, а све у склопу посете Цара Хаила Селасија ФНРЈ.

Посета цара ФНРЈ 20-26 јула 1954. године и свечани дочек који је том приликом уприличен је постао стандард којем се тежило приликом свих осталих посета страних државника. Разговор о бројним темама, као рецимо техничкој сарадњи у областима рударства, шумарства, транспорта... Планови о различитим пројектима, као рецимо о изградњи универзитета у Адис Абеби, на који се Цар надао да ће се јавити нека југословенска фирма. Ангажовање стручњака из Југославије, ради потискивања Италијана који и даље чине велики део стручног кадра у Етиопији.

До зближавања између две државе долази због антифашистичке борбе али и неповерења према Италији стечене још из време рата, као и ванблоковске политике.

¹ Дмитар Тасић, „Откривање Африке- Југословенско етиопски односи и почеци југословенске политике 1954-1955“, *Спољна политика Југославије 1950-1961*, Институт за новију историју Србије, Београд, 2008. стр. 513-524

За време ове посете позван је у председник Јосип Броз Тито у узвратну посету.

Између две посете се десио занимљим догађај. По успостављању представништва две државе на ранг амбасада, дошло је до екстремне промене мишљења поводом стања у Етиопији. Те је амбасадор Душан Кведер, позван на консултације. Амбасадор је тврдио да је утицај САД-а јак, да ФНРЈ нема никакав утицај, да је друштво корумпирано, а мржња према цару расте. Бивши посланик Зденко Штамбук је оповргнуо те тврдње, наводећи посете званичника две државе. Неколико дана касније, на пријему код председника, амбасадор је покушао да неуспех неких иницијатива Југославије у Етиопији оправда великим утицајем САД-а и могуће социјалним разликама. На шта га је председник оштро прекинуо и навео да је утицај САД сасвим довољан. Његови су извештаји чак сматрани за секташтво и сматрало се да је под великим утицајем Египатске пропаганде, која је била изразиото негативно настројена према Етиопији.

Посета Ј.Б.Т. Етиопији уследиће 11-24 дец. 1955. године. Два државника ће имати прилику да обиђу готово читаву земљу и током тог пута поразговарају о политикама својих држава. Тада се први пут помиње питање Еритреје и односа државе према муслиманском становништву у Етиопији. Тито је предлагао придобијање привилегијама као решавање проблема. Током посете је изражена жеља за повећање сарадње, долазак стручњака из Југославије, учешће југословенских предузећа на тендерима... Два државника су се растала у пријатељском тону, са надом да ће се видети опет ускоро, као да и

Амбасадор ФНРЈ у Етиопији је током свог даљег рада и до краја свог мандата остао чврст у уверењу да је главни проблем заостали систем у којем црква зауставља сваки напредак.

Како је пријатељство расло између два државника, расла је и економска и образовна сарадња између 2 државе. Највећи успех југословенске привреде била је изградња луке Асаб.

Извори о сусретима у годинама непосредно пре 1974. године говоре о напорима да се унапреде економски односи, и ако је све то остало само и искључиво на жељама обе стране (Југославија више потезала питање сарадње, док је Етиопија чешће потезала питање помоћи).

Колико је стање било критично сазнајамо за време посете војне делегације²

² АЈ, 507, ЦК СКЈ, IX, 27/11

Етиопије. Кроз разговор се истичу, некад директно некад индиректно, финансиски проблеми Етиопије. Примера ради нуде се рударске концесије уместо плаћања у новцу. Такође се спомиње како Јапан и САД већ имају сличне концесије, што нам говори о дубини проблема.

У истом извештају се наводе и проблеми приликом плаћања југословенских доктора на раду у Етиопији и незадовољство лекара количином новца који им се даје, што даље сведочи о финансиским тешкоћама Етиопије.

Све ово ваља напоменути ради приказа свеобухватног стања у којем се налазило етиопско друштво непосредно пре великих друштвених промена.

Југословенско-етиопски односи

Смена режима

Са око 76 долара националног дохотка, Етиопија се налази међу 10 најмање развијених земаља у свету. Као што смо већ навели, финансиски проблеми су били велики. Поред тога, нафтна криза која је почетком седамдесетих захватила цео свет, и раст цена нафте, озбиљно је уздрмала и онако слабе финансије Етиопије. Јако спор раст повреде, стари феудално-аристократски систем и суша која је захватила земљу и довела до смрти око 150 -200 хиљада људи је озбиљно уздрмала и онако слаб режим³.

Велики утицај који САД и Израел имају у Етиопији нарочито у опремању и тренирању армије и у трговини изазвали су подозрење осталих афричких и арапских држава. Такође као резултат блиских веза са САД, дошло је до велике подршке СССР-а суседној Сомалији, трудећи се да направи контратежу америчком утицају на простору „рога Африке“.

Немири у појединим градовима изазвани повећавањем цена горива (због скока цена на светском тржишту) и цињеница да то није довело до повећавања цена услуга, изазвало је незадовољство и протесте пре свега таксиста, возача аутобуса, камиона итд. Повећавање цена школарина и отежани услови студирања су довели до протеста студената и осталог наставног особља.

Побуна гарнизона у Асмари, којој су се касније придружили и други одреди,

³ АЈ, 837, КПР 1-5-b / 25-8 1969-1978

главном упоришту САД, води нас на закључак да су због стања у земљи, САД подстакле одређене војне кругове да убрзају трансформацију земље. Та превентивна акција би им омогућила да задрже своје позиције, наравно надајући се да ће моћи да контролишу ситуацију. Чињеница да се не залажу свргавање Цара, као и цео случај око понашања генерала Андона и његовог вођења КК и ПВС даје прилог тој тврдњи. Но о томе ће тек бити речи.

Схватање ситуације у Етиопији је међутим било тешко, што због конфузности саме ситуације, тако и због чињенице да је послове амбасадора вршио отправник послова, Живановић. Тек ће средином јануара у Адис Абебу стићи амбасадор Александар Војиновић.

Амбасадор Југославије је 10. јуна 1974. године примљен код новог председника владе Енделкачев, у уобичајеном разговору за дипломатске прилике са исказивањима поштовања и значаја односа 2 државе, и уз поздраве руководству Југославије, исказана захвалност за помоћ Југославије у санацији суше⁴.

Енделкачев, млади припадник аристократије, школован у европи, је дошао на место премијера после пада владе. Он је међутим, као аристократа био везан за Цара, те му је положај био слаб с обзиром на то да је војска имала, ако не сву власт, онда свакако сву моћ у држави.

Југословенско руководство добија 31. 7. 1974. шире информације о развоју и унутрашњој ситуације у Етиопији⁵.

Крупни кораци ка реформи, хапшење царевих саветника, најважнијих представника аристократије, смена начелника Генералштаба и председника владе, говори о изведеном војном удару, који је изведен без проливања крви.

Без обзира на исказивање лојалности овлашћена цара су умногоме смањена и Кординациони комитет оружаних и полициских снага и територијалне армије(КК) је формиран ради завођења реда у земљи. Акција је изазвана млаким, неадекватним реформама и у неким случајевима покушајима саботаже обећаних реформа друштва.

У изјави коју су издали КК је истакао да се уз лојалност цару, борити за брзи развој и прогрес Етиопије, под паролом „Етиопија изнад свега“. Нацрт новог устава је састављен у којем долази до либерализације и демократизације друштва. Војни покрет је јединствен, и ако је бивши председник владе Енделкач⁶ покушао да повећавањем

⁴ АЈ, 837, КПР 1-5-b / 25-8

⁵ АЈ, 837, КПР 1-5-b / 25-8

⁶ Што је довело до његове смене на инсистирање КК.

плате гарде изазове раздор у војном покрету.

За новог председника изабран М. Имру, веома популар политичар у Етиопији пошто је поделио своју земљу сељацима и изузетно је прогресиван, схватајући неопходност за реформе. Аграрно питање остаје главно питање Етиопије због великог броја сељачког становништва у популацији.

12. септембра Цар Хаиле Селасије и званично бива збачен са власти. Од тада је у затвору.

Југословенско руководство је остало по страни у прво време покушавајући да схвати насталу ситуацију, не желећи да се замери ни старом режиму ни новом руководству. Из депеша број 740⁷ сазнајемо како се котира Југославија у тренутној ситуацији.

Пријему поводом прославе 29. новембра присуствовало преко 450 званица од тога 300 Етиопа, што је јако много с обзиром на остале пријеме на које нису долазили у значајном броју, то само показује колико цене помоћ коју им Југославија пружа у овом турбулентном времену.

Југословенско реаговање је уздржано током целог овог периода из простог разлога јер се водила својим интересима. А пошто је главни интерес био да Етиопија остане независна држава, као члан покрета несврстаних, није желела да покаже никакво везивање или емоције према било којој страни у сукобу. Што је и сасвим логично, не замерити се никоме и имати отворен простор за сарадњу са сваким је био приоритет. Посебно зато што и само југословенско руководство није имало потпуне информације, а и оно што им је прослеђено није било сигурно.

О даљем развоју догађајима у Етиопији⁸ сазнајемо из депеше која је стигла 10. 12. 1974. Односи се на ситуацију после погибије Андома Амана првог председника Привременог војног савета и стрељања припадника старог режима.

После погибије генерала Микаела Андома Амана председника Привременог војног савета и стрељања 59 припадника старог царског режима, етиопска револуција улази у нову и најкритичнију фазу свог развоја. Сам чин је очекивано изазвао бројна негодовања, док су земље Африке углавном обраћале пажњу хуманитарни аспект тог чина, западне земље су више исказивале политичку позадину тог чина.

У званичној изјави ПВС је објавио да је Андон „исказивао диктаторско понашање“ и „покушао да разбије војни покрет и Кординациони комитет“ те да је њега

⁷ АЈ, 837, КПР 1-5-b / 25-8 депеша бр. 740.

⁸ АЈ, 507, ЦК СКЈ IX, 27/12

и 2 члана требало „жртвовати“ ради бољитка Етиопије. Међутим југословенском амбасадору у Адис Абеби је дат шири приказ догађаја и оптужен је, повезивао се са западним силама, доводио је стране војне саветнике (без саветовања са координационим комитетом), давао изјаве (без сагласности КК) о могућим преговорима са сепаратистима и супротстављао се енергичном обрачуна са припадницима старог режима⁹.

Што се тиче ухапшених припадника старог режима, оптужбе су: злоупотреба власти, корупција, неспособност у управљању, одговорност за смрт од глади неколико стотина хиљада људи, пљачку народне имовине и лично богаћење. Јединство покрета створено на рушењу старог феудалног режима (уз све исказе пријатељства и лојалности, није било много бриге за Хаила Селасија, политика изнад пријатељства), нашло се у кризи кад је дошло до питања решавања економског (пре свега аграрног проблема) и изградње новог друштвеног система.

По ономе што је речено нашој амбасади у Адис Абеби, ПВС, на челу са генералом Тефери Бентијем донело је одлуку о креирању социјалистичког система у Етиопији у складу са карактеристикама Етиопије. Привреда ће бити мешовитог карактера при чему ће бити фаворизирана државна предузећа, док ће приватна бити потиснута у сверу услуга и занатства. Држава ће имати право увоза-лекова сировина хемикалија итд.

ПВС ће задржати улогу врховног тела у наредних неколико година. Промена устава ће бити одложена на неколико година, због промене система.

Реаговање великих сила САД, ВБ, ФР, говори о томе да је на власт дошла гарнитура преко које они неће моћи да задрже утицај у Етиопији. САД и Француска су обуставиле кредите и војне испоруке које су раније одобрили Етиопији. Оно што је занимљиво је чињеница да су САД, по доласку Андона на место начелника Генералштаба обновили претходно обустављене испоруке¹⁰. Према првим извештајима из Стејт департмента забринуте су због јачања Совјетског утицаја, који је већ снажан у суседној Сомалији.

Афричке земље су осудиле ликвидацију али су подељене у даљем односу ка револуцији. Арапске земље (Сомалија Судан Египат) подржавају револуцију, друге су уздржане и апелују на хуманост, док трећа група исказује озбиљно непријатељство и

⁹ Све то даје потврду за тврдњу о умешаности САД у побуну у Асмари и покушају да доведу до смене, а притом да сачувају своје позиције.

¹⁰ Још један податак који говори у прилог Аданове лојалности САД.

отворено се меша у унутрашње ствари Етиопије. Нема сумње да су многе тешке речи упућене етиопском режиму делимично страх од могућности понављања сличног сценарија у другим нестабилним Афричким државама, и нарочито се боје сличног обрачуна са припадницима бившег режима.

Социјалистичке земље су нису исказале никакве ставове.

Унутар саме Етиопије стање је мирно и нема назнака никаквим немирима, промена режима и стрељања су примљена много мирније него што се очекивало, што много сведочи о стању у етиопском друштву пре промена. И ако је било диверзија и саботажа од стране припадника бившег режима и могућности формирања владе у егзилу, стање се нормализује.

У циљу спровођења одлука ПВС постављени су различити министри, нови гувернери провинција, док је у унутрашњост послато око 207 припадника покрета ради лакшег и бржег извршења директива из центра.

У пркос свим активностима, овај догађај је унео велику неизвесност у Етиопију. Највише неизвесности се крије у самом војном покрету. Да ли је убиство Андона решило или даље продубило неслагања у покрету? Са друге стране, смањена кохезија у војном покрету доведено је питање јединства нације. Колико су верске и племенске супротности пригушене остаје да се види. Црква за сада ћути, чека да види какв ће став ПВС имати у вези њеног положаја (политичког и економског-власништво над земљом).

За етиопског сељака, питање земље и њене прерасподеле је кључно питање. Те је подршка ПВС условљена тиме. Радници и студенти нису негативно реаговали на стрељање припадника бившег режима. Те чекају даље одлуке покрета.

Питање односа са Еритрејом је даље заоштрено. И ако ПВС не може да дозволи отцепљење Еритреје, нема назнака да је ПВС спреман да употреби силу у уништењу покрета.

Питање судбине Цара је за сада и даље отворена и ако постоје бројне оптужбе на његов рачун.

Покренут је покушај премештања седишта ОАЈ, правдан тиме да је Адис несигуран град, стрељања су нехумана и недостатак слободе. Ово је све наравно само борба за престиж и покушај да се дискредитује курс војног покрета.

Што се тиче југословенског односа ка тренутној ситуацији у Етиопији, југословенско руководство се водило сопственим интересима. Етиопија мора да остане

независна, несврстана земља. Југословенском амбасадору је речено да развоју сарадње и пријатељства са СФРЈ дају највиши приоритет и очекују даљу подршку, те да би волели да виде југословенске стручњаке у Етиопији који би им помогли у доношењу критичких одлука око изградње новог система.

Са тиме у вези југословенско руководство је донело одлуку о убрзању слања седам искусних стручњака за макро економска планирања, финансија о трошку СФРЈ. Давање додатних 500 000\$ ради санација последица суше.

Без обзира на све нестабилности и персоналне промене које можда задесе Етиопију, наш принципијалан став немашања и жеља за независном и несврстаном Етиопијом ће нам омогућити широк маневарски простор, какве год да се персоналне промене догоде.

После пада генерала Андона на сцену ступа мајор Менгисту Хаиле Мариам, који је 19. новембра истакао да ће аграрно питање бити главни циљ нове гарнитуре власти. До сукоба унутар ПВС долази због различитих мишљења око тога у ком правцу треба да крене Етиопија у наредном периоду. Тврда струја на челу са мајором Менгистом је победила за сада. Када се све узме у обзир, постаје очигледно да је генерал Андона, вођа меке линије, био спреман на преговоре са сепаратистима у Еритреји, благе казне за бивши режим и нарочито повезивање и довођење саветника из западних земаља, све то говори у прилог повезаности са западом и нарочито САД.

Даља сазнања о ситуацији у Етиопији добијамо из прилога за седницу представништва¹¹ СФРЈ 23. 12. 1974. Видимо какво је стање ствари у Етиопији и које су акције повеле власти.

Почетку суђења преживелим припадницима бившег режима, дат је велики публициет да би се анулирале критике за стрељања у новембру. Такође да би демантовали гласине о лошем поступању са затвореницима, ПВС је дозволио припадницима међународног Црвеног крста да обиђу цара и остале затворенике.

На село су кренули да шаљу ђаке студенте и војнике ради описмењавања и објашњавања тренутне ситуације и новог система, који је несумњиво деловао хаотично.

Глад се шири и даље и захватила је провинцију Огадај, цене прехранбених производа су досегле огромне цифре.

Што се тиче односа Југославије према ситуацији у Етиопији, предлог

¹¹ АЈ, 837, КПР I-5-b / 25-8

амбасадора да не треба мењати ништа, већ да треба још јаче подржати Етиопију.

27. августа „Ројтер“ јавља да је умро Хаиле Селасије¹², преминуо од болести простате, свргнут са власти 12. септембра 1974. године. Сахрањен поред бивше жене. Југославија је тактички сачекала да види какав ће став заузети садашње руководство Етиопије па би тек онда исказала став. Из Етиопије амбасадор Војиновић јавио¹³ да никакво званично саучешће са југословенске стране није било потребно.

28. августа се из Лондона председнику Титу обраћа син Хаила Селасија и изражава сумњу у начин смрти његовог оца. Сумњива му је прича од болести простате када је Цар оперисао простату пре неколико месеци и било му је добро, такође је мало вероватно да није било ни једног лекара у околини да му помогне.

Није било никаквих интервенција са Југословенске стране јер би било сматрано за мешање у унутрашње ствари суверене државе, као и због мишљења руководства да син ради у интересу страних сила.

Фактографски приказ догађаја у Етиопији¹⁴

- око 20. фебруара 1974 долази до нереда у Адис Абеби и још неким градским центрима припадници авијације у Асмари први траже повећање плата, њима се прикључују и остали родови војске.

- Акција војске дала повода и осталим слојевима друштва са ниским примањима да утичу на владу да реши њихово тешко материјално стање.

24. фебруар - пошто се стање смирило Цар даје изјаву у којој се између осталог истичу следећи кораци владе:

-контрола цена основних животних намирница

-смањивање цена горива

-казне за оне који руше јавни ред и мир.

¹² Ај, 837, КПР I-5-b / 25-8

¹³ бр депеше 551

¹⁴ Ај, 837, КПР, I-5-b / 25-8

26. фебруар - Војна побуна у Асмари

27. фебруар - Влада поднела оставку

28. фебруар - Нова влада на челу Ендалкачев

7. март - 500 свештеника Етиопске православне цркве поднело петицији у име 200 000 свештеника којим се захтева: ревизија свештеничких плата, увођење пензија и обезбеђење здравствене заштите.

25. март - формирање комисије за испитивање порекла имовине и злоупотребе положаја

29. априла - објављено хапшење представника бившег режима.

29. јуна - етиопске оружане снаге увеле полициски час, војска такође запосела радио и ТВ станице.

22. јули- М. Имру нови председник владе. Претходни председник радио на разбијању покрета.

- Издађен нови нацрт устава.

19. август - Настављено укидање царских институција и ограничавање царских власти.

-Укинуто министарство двора, све царске палате постале народна имовина.

-Ген. Аман Андом постао председник владе и КК.

-КК преименован у „Привремени војни савет Етиопије“.

Од смене режима ка револуцији

После доласка Менгистуа на чело ПВС није било сумње у ком ће правцу кренути ново руководство. Почетком децембра у прегледу депеша које су стигле у Службу за спољнополитичка питања¹⁵ сазнајемо да је ПВС већ одлучио да се крене у правцу развоја социјалистичког друштва. Потврду за то добијамо из Декларације о економској политици социјалистичке Етиопије¹⁶.

У декларацији се објашњава кретање ка новом социјалистичком систему. Где ће већина предузећа бити национализована и биће повлашћена предузећа у рукама државе. Приватни сектор моћи развијати у сектору услуга и занатској производњи. Места за заједнички рад приватних и државних предузећа биће у производњи хране, рударству и туризму. Држава образује монопол над увозом лекова, сировина, хемикалија итд.

Заокрет је морао међутим да буде тактичан како сазнајемо и депеше број 671¹⁷ од 6. новембра 1975. године. У депеши се говори о посети команданта морнарице Етиопије САД-у, где је дошло до отворених уцена и постављања политичких захтева у замену за оружје и муницију.

САД су обећале да ће доставити нове бродове наоружање и муницију као и све остало потребно за модернизацију морнарице и осталих видова оружаних снага. Међутим, такође су истакли шта им се свиђа а шта не у садашњој политици Етиопије. Овом разговору предходило је упозорење САД ПВС-у да не стрелја затворенике, чиме су охрабрени контрареволуционарни покрети.

Поред тога дошло је до кондолидације ослободилачких покрета Еритреје и до озбиљних сукоба у провинцијама Етиопије које се наслањају на Еритреју. Покушај генералног штрајка и напредовање етиопске револуције довеле су САД у прилику да крену са уценама које ће се временом проширити на све аспекте унутрашње политике. Један од главних проблема етиопске револуције у овом тренутку је велика зависност од опреме(нарочито муниције) америчке производње. Набављање оружја из СССР-а или Кине би само довео да раста броја њихових стручњака у Етиопији и самим тим раста утицаја тих земаља. Етиопија би дакле заменила једног татора другим.

¹⁵ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-8, депеша бр. 754.

¹⁶ АЈ, 507, ЦК СКЈ IX, 27/13

¹⁷ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-8, 6. новембар 1975.

СФРЈ треба стога да, с обзиром на тренутно стање у Етиопији као и велико пријатељство са владом Јужног Вијетнама, да проба да уреди куповину заплењеног америчког оружја и муниције из Јужног Вијетнама. На тај начин би Етиопија могла да се за релативно кратко реши проблем мањка муниције. Југославија ће свакако наставити са претходно договореном фабриком муниције у Етиопији.

ПВС није остао пасиван у разговорима са околним државама, из депеше број 812¹⁸ сазнајемо да је делегација ПВС-а била у Судану и два пута се састала са председником Нимеиријем. Вођени су билатерални разговори као и о проширењу сарадње Судана и Етиопије, те помоћи Судана за решавање питање Еритреје.

По мишљењу наше амбасаде, главни камен спотицања између Етиопије и арапских земаља представља питање Еритреје. Ако ПВС успе да реши тај проблем, уклониће велико бреме у односима и моћи ће много са много више снаге да се окрене изградњи социјалистичког друштва. Са друге стране, проглашење социјалистичког развојног пута ће можда или олакшати решавање питања Еритреје или ће омогућити страним силама мешање у унутрашње ствари Етиопије и изазивање нових сукоба. Све ово навело руководство СФРЈ да још више помогне Етиопију и ПВС у сарадњи са осталим несврстаним државама.

11. јули 1975. добијамо свеопшти приказ стања у Етиопији¹⁹. Где добијамо потврду правца у којем је кренуло руководство.

Организовање сељачких организација и спровођење аграрне реформе.

Стварањем ових организација етиопска револуција је много добила, не само да кроз њих објашњава нове промене сељацима, већ преко њих врши власт на локалу и уз њихову помоћ се бори против реакције. Ове организације такође раде на решавању бројних локалних проблема, од друштвено политичких преко економских до социјалних, здравствених и образовних. Трансформацијом, село постаје широка база етиопске револуције, што је одлучујући фактор у земљи у којој сељачко становништво чине 80% људи. До сада је формирано око 520 ових организација, који уз помоћ ђака и студената чине основу организовања и спровођења аграрне реформе.

¹⁸АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-8

¹⁹ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-8, 11. јул 1975.

Решавање тешких економских проблема исхране и сетве

Решавање овог путања је круцијално због низа сушних година и могућности избијања глади. Чим су велепоседници сазнали за покретање аграрне реформе почели су да врше саботаже. Жито које је требало да се сачува за садњу је продато или уништено, исто као и велика количина алата и вучне стока (све је то припадало велепоседнику). Кампања је велика и сељаци су се максимално ангажовали и давали све што су могли, али мањак семена остаје кључан проблем. И поред свог труда неопходно је пружити помоћ Етиопији, која не може сама да се избори са проблемом.

Битка за већу производњу у национализованој индустрији

Према неким изворима производња је повећана за 20% од опште национализације. Положај радника се побољшао због повећања њихових примања. Кроз стимулативно награђивање обезбеђења широка подршка радничке класе. Радници се сада повезују и организују, и постали су један од стубова новог поретка.

Питање снабдевања градова

Снабдевање је на завидном нивоу и ако је било саботажа на путевима. Гориво се допрема из лука на црвеном мору и обезбеђује га војска. Уведена је рационализација бензина и за сваки одлазак ван града мора се тражити посебна дозвола. Поред штедње ово има за циљ спречавање повезивања реакционарних елемената. Поред тога планира се национализација великих зграда ради спречавања злоупотреба великих рентијера.

Борба против контрареволуционарних снага

За сада се води успешна борба на том фронту. Организовани групе сељака, студената и војника за сада лако елиминишу групе у унутрашњости. Нема шире подршке старом режиму. Револуционарно руководство у Етиопији је успело да се избори са низом пучева који су организовала домаћа реакција у сарадњи са страним силама (највероватније САД).

Мора се истаћи сарадња реакционарних покрета са сепаратистичким покретима Етиопије. Сарадња је велика и чак у камповима обучавају припаднике

контрареволуције, а све под плаштом прогресивности. Како то често бива интерес је главни покретач савезништва, све остало је секундарно.

Примећена је велика активност обавештајних служби страних држава, а посебно великих сила, како у помоћи контрареволуцији, тако у ангажовању, колебљиваца, конзервативаца, неупућених итд...

Ради се на организације револуционарне политичке партије која би се ослањала на раднике, сељаке, студенте и оружане снаге.

Питање Еритреје остаје велики проблем. Арапске земље планирају да преко сепаратистичких покрета врше притисак на Етиопију и њену револуцију. Интерес је спојио арапске земље, сепаратистичке покрете и конзервативце из Етиопије. На територији Сидана одржана конференција сепаратистичких покрета, која има за циљ креирање платформе за уједињење свих покрета. Све арапске држава на мањи или већи начин подржавају сепаратисте у Еритреји све у жељи да од Црвеног мора направе Арапско море. Све приче о добросуседским односима између њих и Етиопије су само фарса.

Због диверзија и суша које су погодиле област у Еритреји је дошло до појаве глади. Војска је покушала да снабде становништво међутим сецесионисти су нападали конвоје и ако су знали да се у њима налази храна.

Односи са западним земљама

Америчко понашање је изразито занимљиво, са једне стране пружањем помоћи Етиопији настоји да задржи позиције, а са друге организовањем контрареволуционарних елемената настоји да изазове економски колапс и присили Етиопију да се још више веже за САД. Такође настоје да уплаше Етиопију вешћу о присуству совјетских војних база у Сомалији. Америци је апсолутно неопходна контрола Црвеног мора ради експлоатације петролеја са Блиског истока.

Што се тиче Француске, ставови им се поклапају по питању Џибутија, који обе државе желе да задрже под француском управом што је могуће дуже, из бојазни од ширења Сомалије и претварања Црвеног мора у „Арапско море“.

Односи са СССР-ом

СССР се дуго понашао крајње пасивно према променама у Етиопији, несумњиво због великог утицаја који је већ имао у Сомалији. Са друге стране детант који је био активан ограничавао је „маневарски простор“. Сада међутим, стање се мења, донекле. СССР је кренуо да шаље хуманитарну помоћ у Етиопију. Међутим у исто време је послао новчану помоћ Сомалији у износу од 23 милиона долара. Све ово отежава покушаје Етиопије за приближавање социјалистичким земљама.

Односи са Кином

Кина користећи претходно стечене уговоре са Етиопијом преко својих људи жели да рашири идеје Мао Це Тунга у Етиопији.

Односи СФРЈ-Етиопија

Односи су изузетни, како због наше помоћи и подршке коју смо пружили тако због несврстане политике, немешања у питања других држава и поштовање граница. Због свега тога Југославија има и обавезу да пружи подршку Етиопији у храни, новцу, кадровима и свиму сталом што јој је потребн да изађе из беде, сиромаштва и глади. Они се такође са правом надају да ћемо ми искористити наш утицај у свету да објаснимо другима природу промена у Етиопији као и вршимо дипломатску подршку у међународним организација.

Информације о стању у Етиопији и најновијим догађајима²⁰. 25. 7. 1975.

Нема назнака стишавања сукоба између сепаратистичких покрета у Еритреји и ПВС. Расте могућност за велике војне сукобе. Нашој делегацији је пренесено да се сепаратисти спремају за сукобе и да ПВС чини контрамере.

Неки аспекти унутрашње политике

²⁰ АЈ, 507, ЦК СКЈ, IX, 27/15

Уклањањем престолонаследника Асфа Восена 25. марта 1975. године који се настанио у Великој Британији укинута је монархија, ПВС се определио за социјалистички курс развоја земље. Нови устав ће донети и ново име државе па и њен нови систем, али је и одложен из истог разлога.

ПВС планира стварање масовне политичке организације и врши припреме у том правцу. У ту сврху послали су делегације да проуче искуства различитих социјалистичких система СССР, НР Кине, Бугарске, Румуније... Највише утицаја за сада има НР Кина, и ако ПВС инсистира на аутентичности „етиопског социјализма“.

Стање је тешко на економског плану, како због наслеђене тешке ситуације, тако због радикалног заокрета ка социјалистичком систему и потреса који то изазива, те због суше која је погодила нове области. Све то користи унутршња и спољашња реакција за нападе на режим.

Највеће противнике представљају представници страног капитала и стара администрација. Страни капитал који је из Етиопије извлачио велике профите сада покушава да успори или онемогући курс промена. Стара администрација навикла на мито и привилегије ради све да дискредитира нови режим. ПВС због свега тога планира да протера неке странце и очисти редове администрације.

Непријатеље претстављају и стари феудалци и племићи који незадовољни променама у целини окупљују плаћенике и воде герилске борбе у појединим деловима земље и покушавају да спрече поделу земље сељацима и акције описмењавања и тумачења нових ситуација сељацима. ПВС није много забринут у вези тога. У национализованим предузећима формирају се радничке комисије које са управом фабрике планирају све аспекте производње. Први пут прослављен први мај, и одређена минимална дневница.

Проблеме Еритреје остаје главни политички проблем Етиопије. После пораза сецесиониста у нападу на Асмару, као и подршке коју је ПВС добио у ОАЈ очекивало се да ће се све стране окренути преговорима и покушати да нађу решење прихватљиво за све стране. Напротив дошло је до радикализације, где припадници сецесионистичког покрета и даље етиопљане називају фашистима и говоре о повезаности са западом што више није случај. Заузимањем Асмаре желе да себе претставе као легитимне снаге и створе услове за признање независности Еритреје.

Полако се назире отварање новог проблема, спор Сомалије и Етиопије око Огадена, као и питање Џибутија (који је и даље под Француском колонијалном

управом). ПВС је погрешно што је у овој ситуацији отворио питање Цибутија, посебно зато што им више одговара да та област остане под Француском управом уместо да се нађе у независној Сомалији.

Нови моменти у односима СФРЈ-Етиопија

По успостављању контакта са новим режимом, представници СФРЈ су покренули питање положаја Еритреје, на шта су се показали крути, те истали да ће у Социјалистичкој Етиопији свака област и етничка група бити једнаки те нема потребе за издвајањем. Када су југословенски представници истакли да је Еритреја имала федерални статус, они су истакли да ће као област имати више права него као федерална јединица.

Много им је занимљивији био пут у социјализам СФРЈ, те су послали делегацију од 23 студента да изучи систем.

Што се тиче испоруку били су задовољни, нарочито војним делом. Али је очигледно да су очекивали много већу финансиску помоћ. Много су међутим више очекивали од посете наше привредне делегације Етиопији јуна 1974. године. Очекивали су да ће добити много више бесплатне помоћи (економске и техничке). Неодређени одговори око финансиске помоћи су изазвали нескривено разочарење.

Југословенско руководство је покушало да помогне, у складу са својим могућностима. Размотрила се могућност давања помоћи у износу од милион америчких долара (помоћ која је до пружена до сада је била симболична 100 000 – 200 000 америчких долара). Такође је било предлога да у сарадњи са другим афричким земљама покрену неко међународно финансирање Етиопије, под условом да не буде сукоба са сепаратистима у Еритреји. Док су дипломатски преко ОУН и ПНД покушали да утичу на арапске земље, да приморају сепаратисте да дођу за преговарачки сто. Но сепаратисти у Еритреји су и сами желели контакт са СФРЈ.

Дана 23. 8. 1976. југословенско руководство добија следећи извештај.

У последњих неколико месеци долази до покушаја Еритрејског ослободилачког фронта – ЕСФ, да успостави везу са Савезом синдиката Југославије²¹. На конгресу

²¹ АЈ, 507, ЦК СКЈ, IX,27/16

Организације афричког јединства представници ЕСФ-а су предали материјал представницима југославије о њиховој борби.

Док је скоро и стигло писмо у којем нам се обраћају поводом петнестогодишњице ослободилачке борбе еритрејског народа. У писму се описују злочини „етиопских фашиста“ над цивилима и помоћ који они добијају из САД и Израела. Такође траже југословенску помоћ у својој борби.

Арапски национализам подржава ове снаге те можемо очекивати и даље покушаје успостављања односа са југословенским организацијама. Занимљиво да и када је имала контакте са представницима овог или сличних покрета представници СФРЈ су увек истицали мирно решење као једино могуће.

Революција у опасности

Најновији догађаји у Етиопији²²:

Трећег фебруара у просторији ПВС у Адис Абеби дошло је до пуцњаве, где је убијено 8, а рањено 3 члана ПВС-а. Међу убијенима су председник ПВС-а Тефери Бенти, председник одбрамбеног комитета п.пуковник Асрет Деста, председник политичког комитета капетан Микаел Могус Валде.

Званично саопштење је да су у договору са Етиопском демократском унијом (ЕДУ) крајња десница, Етиопском народном револуционарном партијом (ЕПРП) крајња левица, Еритрејским ослободилачким фронтом (ЕЛФ), Саудиском Арабијом и Суданом припремали пуч и планирали да скрену са курса етиопске револуције. Планирали су убиство п. пуковника Менгистуа.

Није ово први пут да се ликвидира високо вођство етиопске револуције. Средином 1975. убијен је председник ПВС-а генерал Аман Андон. Док је средином 1976. године убијен командант еритрејске војне области генерал Гатачев.

Све ово доводи до несигурности. Расте број акција герилица. За време демонстрација у Адис Абеби припадници Етиопске револуционарне партије су убили 10 високих личности режима. Септембра 1976. године покушали су убиство председника Менгистуа. Припадници ЕДУ настављају са акцијама око граница са Суданом где имају базе.

У Еритреји сецесионисти и даље врше диверзије и нападе на војску и цивиле, исто се дешава и у Огадену, где Сомалија подржава герилце. Све ово доводи до осећаја грађанског рата.

Све ово довело је до сукоба две струје у ПВС-у које нису могле да егзистирају заједно. Све ће ово много ослабити Етиопију на унутрашњем плану, и сузиће подршку режима у изузетно тешком периоду.

На спољашњем плану ово ће приближити Етиопију СССР-у, али ће је у исто време одаљити од одређених афричких земаља које би понудиле подршку у борби против арапских земаља.

Југославија ће наставити да подржава Етиопију на међународном плану.

²² АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, 7. фебруар 1977.

Колико је ситуација била несигурна, видимо од догађаја који се десио почетком марта у Београду.

Другог марта 1977. године амбасадор Кувајта је обавестио начелника управе ССИП-а да је амбасадор Етиопије Беачев Јеманех²³ замолио за азил у амбасади Кувајта. Пошто му је пружен он је прешао у амбасаду Кувајта где се и сада налази.

Најпре се извинио за свој поступак али каже да није имао избора. Већ дуже време га држе у мраку, јер га сматрају непријатељем револуције, што он категорички пориче. Сматра да је то неповерење узроковано јер је истакнути функционер царског режима. По смени власти у Етиопији повучен је са места амбасадора у Турској и постављен за министра унутрашњих послова у влади генерала Андона па онда и генерала Бентена. После тога је постављен за амбасадора у Београду.

Велики је пријатељ Југославије и подржава југословенску политику и опсервације које Југославија има у вези етиопских проблема, нарочито онај у вези Еритреје.

Он сам напушта Југославију са својом породицом и иде у Минхен.

О ситуација у Еритреји, сазнајемо од Османа Агп, шефа представништва ЕЛФ-ПДФ. У разговору²⁴ са нашим амбасадором у Судану истакао како су они за мирно решење Еритрејског проблема, али не у форми федерације већ у форми путпуне независности. После тога су више него вољни да имају добросуседске односе са Етиопијом. Ако се то не деси вољни су да са осталим покретима наставе напад па макар се Етиопија распала на десетине провинција.

Покрет је имао успехе и успео је да заузе 2 насељена места. Истакао је како добијају велику помоћ од арапских земаља, док је САД кренула да снабдева ЕДУ. СССР и Куба шаљу доста опреме у Етиопију.

Ускоро се планира конференција свих сецесионистичких покрета у Еритреји, после које треба да се формира јединствени покрет и прогласи независност. Мисле да ће неке арапске земље одмах прихватити ту независност.

Истакао је да разуме став Југославије али да сада имају шансу да добију независност и да ту шансу неће пропустити. Између ЕДУ и сецесиониста из Еритреје постоји сагласност о давању независности Еритреји. Иза свега овога стоји агресија

²³ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, 2. март 1977.

²⁴ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, 15. 3. 1977.

Судана и Египта уз помоћ из САД-а и Саудиске Арабије.

Према званичним изворима²⁵ спољне реакционарне и конрареволюционарне снаге отпочеле агресију на Етиопију.

Суданске снаге, и према неким наводима Египатске снаге дају велику подршку у борби Еритрејских сецесиониста и ЕДУ. План је да се заузме Гондар и Асмара. У Асмари би била проглашена независност Еритреје, а у Гондару би се формирала краљевска влада. ЕДУ сагласна да се да независност Еритреји.

Сомалија не заостаје у саботирању револуције, већ отворено ради на сецесији Огадена. И то у садејству са осталим контрареволюционарним снагама.

Ситуација је тешка и сада све зависи од јачине о воље оружаних снага и народа да се одупру агресији. У том погледу веома је важна испорука оружја и војне опреме.

Поред тога планирају и дипломатску офанзиву у ОАЈ, ОУН и НЗ, где их морамо подржати. Не смемо дозволити пропаст етиопске револуције, то би имало несагледиве последице на Африку.

О тешком стању у којој се наша Етиопија сазнајемо из поруке потпуковника Менгисту Хаиле Мариана²⁶, председника привременог војно-административног савета Социалистичке Етиопије, од 11. 4. 1977. године, председнику републике Јосифу Броз Титу. Говори од догађајима после етиопске револуције 1974, политици владе Судана у односу на Етиопију и агресију коју Судан спроводи против етиопских војних снага и војних објеката. У вези са тиме он моли за помоћ Југославије и интервенцију председника Ј.Б.Т.

За даље затезање односа између Етиопије и Судана сазнајемо 22. јуни 1977. године, када је Судан издао забрану летова Етиопије преко територије Судана. Све то је јако лоше примљена у Африци и сматра се уводом објаве рата.

Крајем јула долази до правог рата између Етиопије и Сомалије. 27. јула 1977. свим дипломатским представницима у Адис Абеби је пренето да су оружане снаге Сомалије прешле границу Етиопије и извршеле агресију на Етиопију. Користеће модерно наоружање и тешког наоружања.

Ово је само последњи у низу експанзионистичких потеза Сомалије, чији је циљ анексија дела територије Етиопије. Влада Етиопије је сво време кризе поступала крајње уздржано да не би дошло до ескалације насиља.

²⁵ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, 14. април 1977.

²⁶ АЈ, 837, КПР I-1/218

Влада Етиопије моли амбасадоре да обавесте своје владе о новом развоју догађаја.

Југославија без обзира на позиве за мирно решење кризе потпуно стала иза Етиопије. Одобрена бесповратна помоћ²⁷ од 2 милиона америчких долара ради набавке оружја у Југославији. Одмах наручено 22 500 пушака м48 и пре 7,3 милиона метака.

У разговору амбасадора са председником Менгистом²⁸ сазнајемо да су задовољни досадашњим испорукама, али да моле још 75 тенкова М-47, као и да су вољни да купе још опреме од Југославије или ако то није могуће да су вољни да Југославија купи оружје од треће стране које би продала њима. Овде су истакли своје разочарење у СССР²⁹, који како тврде преко Етиопије враћа своје дугове Сомалији. Даље у извештају видимо препоруку да се настави са подршком Етиопији пошто су увидели да им је Југославија једини искрени пријатељ³⁰.

Но Сомалија није била несвесна ове сарадње, шта више амбасадор у Сомалији је критикован због достављања оружја Етиопији док су у рату са Сомалијом³¹.

Ситуација по Етиопију је била несумњиво тешка што сазнајемо из извештаја о етиопско-сомалиски сукоб и најновијим развојем ситуације у региону.³²

Етиопија се нада да ће Југославија и председник Тито као оснивач несврстаних да учини што је могуће у одбрани територијалног интегритета Етиопије. Они се такође надају да ће добити подршку Југославије у овој борби, али исто да ће то бити само део широке подршке несврстаних и прогресивних земаља.

У Сомалији, према нашим обавештењима влада ратно лудило, болнице су пуне рањеника, а Сомалија врши мобилизацију већ месецима. Министар информација Сомалије који борави у посети одбацио је наводе да регуларне трупе учествују у сукобу.

Регија Огадена је главна политичка преокупација сомалиског руководства. Те сматрају то залогом јединства земље и стварању велике Сомалије. Оправдање траже у тврдњи да је област претежно насељена Сомалицима. Очекивано, наша подршка Етиопији није дочекана са ентузијазмом.

СССР, који је имао велики утицај на Сомалију до скоро, је стао на страну

²⁷ ДА МСП, 1977/35, Рат, ф. 35, пов. Бр. 412205

²⁸ ДА МСП, 1977/35, Рат, ф. 35, пов. Бр. 443410 стр. 6

²⁹ ДА МСП, 1977/35, Рат, ф. 35, пов. Бр. 443410 стр. 7

³⁰ ДА МСП, 1977/35, Рат, ф. 35, пов. Бр. 443410 стр. 8

³¹ ДА МСП, 1977/35, Рат, ф. 35, пов. Бр. 435258

³² АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, 1976-1978

Етиопије, због тога Сомалија је морала да се окрене арапским земама. У првом реду Саудиској Арабији, а према неким наводима и западним земљама. Према скорашњим извештајима САД је потврдио вољу за испоруку оружја Сомалији.

Питање Еритреје и инсистирање Етиопије да га реши војним путем остаје главни проблем, и главни начин мешања страних држава у унутрашње ствари Етиопије.

Југославија остаје привржена повељи ОУН, привржена мирним решавањем свих несугласица међу државама.

Порука потпуковника Менгисту Хаиле Мариана³³, председника привремене војне владе административног савета и савета министара Социјалистичке Етиопије од 28. 2. 1978. године, председнику републике Јосифу Брозџу Титу.

Говори о агресивној политици Сомалије као и о другим реакционарним владама арапских земаља и њиховом негативном односу на Етиопију. Те моли за помоћ и интервенцију председника Ј.Б.Т. и Југославије.

Најновији развој ситуације у региону рога Африке. Ситуација и даље сложена. Поред дугогодишњих спорова између држава региона, мешања великих сила довео је до директне конфронтације и надметања великих сила. Постоји дакле реално шанса да овај простор добије статус трајног кризног жаришта.

Ни Сомалија и Етиопија нису тражиле решавање кризе мирним путем. Ситуација на терену је за сада мирна, вероватно из бојазни да неуспех може озбиљно да проузрокује потресе владајућим гарнитурима. Те стога смирују ситуацију.

³³ АЈ, 837, КПР, I-1/219

Стабилизација

После пораза снага Сомалије и смиривање ситуације унутар Етиопије долази до стабилизације стања у земљи.

Порука потпуковника Менгисту Хаиле Мариана³⁴, председнику привремене војне владе административног савета и савета министара Социјалистичке Етиопије од 1. 9. 1978. године председнику Ј.Б.Т. говори о нападима реакционарних снага на Етиопију те о њиховом покушају да осујете ток етиопске револуције. Захваљује председнику, народу, савезу комуниста на помоћи која им је пружена.

Очигледан доказ стабилизације је смена амбасадора СФРЈ у Етиопији.

Порука потпуковника Менгисту Хаиле Мариана³⁵, председника привременог војно-административног савета и савета министара Социјалистичке Етиопије од 29. 5. 1979. године председнику Ј.Б.Т.

Говори о доприносу југословенског амбасадора Војиновића на развоју билатералне сарадње између две државе.

И ако су борбе спласнуле и даље је било опозиције, у том смислу занимљив је покушај представника Свеетиопског социјалистичког покрета да средином марта 1978. године успостави контакт³⁶ са Савезом комуниста Југославије. Ендале Вақјира је студент Свеучилишта у Загребу те се обратио по налогу трећег човека покрета који је оперише из Париза, где је и сам господин Ендале до скоро боравио.

Образложење за тај контакт је бојазан да војна хунта сувише веже за једну силу, те да у покрету сматрају да Етиопија треба да води несврстану политику те партија жели везу са Савезом комуниста.

Речено му је да ће његов захтев бити прослеђен и да ће бити о резултату обавештен уколико то буде потребно.

Пошто није било јасно о каквом се покрету ради нити који су циљеви истог није опортуно да се успостави контакт са њима у овом тренутку. Можемо дискретно тражити неку литературу о њиховом покрету на било ком језику те да пошто се уверимо чему теже направимо даље кораке. Ово интересовање за њихов покрет треба

³⁴ АЈ, 837, КПР I-1/220

³⁵ АЈ, 837, КПР I-1/221

³⁶ АЈ, 507, ЦК СКЈ, IX, 27/18

да изгледа само као лично занимање никако као нешто што је дошло од СКЈ.

Овде се јасно види приврженост југословенског руководства властима Етиопије.

Сустрети званичника

Боравак етиопских политичких радника у СФРЈ³⁷

Центар за међународне студије Факултета политичких наука уз помоћ Републичког завода за међународну научну, културну и техничку сарадњу Србије, организовало долазак 24 етиопских политичких радника у СФРЈ од 18. маја до 17. јула 1975. године, а све у склопу упознавања са политичким системом Југославије. Већина чланова је припадала оружаним снагама док је остатак био из осталих структура.

По њиховим речима неки од њих су већ имали прилике да обиђу СССР, САД и Кину. Уз предавања и дискусију имали су прилике да обраде око 50 тема, које су биле груписане у четири основне области: Друштвено-економски и политички систем и односи, Друштвено-политичке организације и политички живот, Одбрана и безбедност, Спољна политика и односи.

За потребе ове студиске групе написано је и око 40 научних радова којим су им подељени, док су неки послати руководству. Ваља се истаћи да су исказали велико интересовање за југословенски систем управљања, као и да су нарочиту пажњу посветили искуствима и решењима у изградњи социјалистичког система после револуције.

Мора се истаћи да им у почетку није био јасан концепт самоуправљања, такође је било и трагова идеолошког неслагања. Тек пошто им је објашњен концепт, похвалили су систем у СФРЈ. На крају боравка су исказали захвалност на гостопримству.

Очигледно да су овим посетама (Југославији о осталим поменути државама) власти у Етиопији покушавале да нађу свој развојни пут. Навели су у разговорима да

³⁷ АЈ, 507, ЦК СКЈ IX 27/14

око 70% искустава СФРЈ може и мора бити искоришћено у решавању проблема етиопске револуције.

Посета министра иностраних послова Етиопије СФРЈ од 19. до 21. маја 1976. године. Састао се са Милошем Минићем, потпредседником СИБ-а и Савезним секретаром за иностране послове. Као и потпредседник Председништва СФРЈ Видоје Жарковић.

Прва делегација на овом нивоу Етиопије у Југославији од промене режима у Етиопији. У свим разговорима дошло до размене мишљења о тренутној ситуацији у Етиопији, Африци и свету. Такође изнели своју подршку за покрете ослобођења од деколонизације у Африци. Такође позвали покрете да не дозволе себи подвојеност на верске, етничке и племенске делове.

Што се тиче Џибутија, министар пренео покушај Етиопије да наговори Сомалију да се у заједничкој изјави одрекну територијалних претензија на Џибути. Међутим Сомалија одбила тај захтев. Прокоментарисан је и предлог Сомалије за федерацију Сомалије са Етиопијом и Џибутијем. Министар је рекао да Етиопија није против те идеје међутим да сматрају да је неопходно да се прво реше неке мања питања (обезбеђивање исхране за сушом погођене области на граници две државе као и давање агрегмана етиопском абасадору у Сомалији), међутим ти су предлози одбијени под изговором да су небитни.

У вези Еритреје напомиње се важност те области за Етиопију, али исто се каже да је ПВС вољан да да Еритреји аутономију са признавањем принципа националног самоопредељења. Југославија је такође вољна да искористи свој утицај и пријатељство међу арапским државама да пренесе етиопско виђење и плана решавања проблема Еритреје.

Југословенски представници су поздравили одлуку о аутономији Етиопије, наводећи да би решавање тог питања у многостраном ојачало позиције Етиопије на међународном плану.

Обе стране су истакле велико пријатељство и међусобно поштовање, као и задовољство на даљем јачању билатералних односа. Такође су обе стране истакле задовољство развојем економске и научно техничке сарадње, Етиопска страна је истакла да и ако је било застоја крива је њихова страна, пре свега због унутрашњих

проблема које окупирају пажњу руководства.

Разговор премијера Менгистуа са нашим амбасадором³⁸

Адис Абеба депеша број 17. 18. 19. 29. 35.

Империјалисти користе околну земље за напад на Етиопију у покушају да униште револуцију

Менгисту:

Северни Јемен их је оптужио за бомбардовање и позива у помоћ остале арапске земље, Саудиска Арабија уз помоћ САД користи све начине да подржи контрареволуцију. Судан их је оптужио за покушај организовања пуча и рушења председника, сада дају територију за обуку и снабдевање еритрејских сепаратиста. Кениска влада је коректна, али реакција користи њену територију и утицај Американаца је све јачи и јачи.

Сомалија уместо да им помогне као прогресивној земљи користи наше тешкоће и убацује герилце који од Огадена жели да направи нову Еритреју, и створе велику Сомалију.

У Еритреји ситуација је све гора због мешања, понуда широке аутономије више није довољна и сада прете, или Еритреја или социјализам.

Желе независан Џибути који би кориистио и њима и Сомалији, али Сомалија жели да анексира ту област.

Што се тиче односа са великим силама...

САД користе околне арапске државе ради притиска, отворено нам говоре да морамо да се одрекнемо социјализма ако желимо да задржимо Еритреју.

Дају нам симболичну помоћ, а притом користе то да шире утицај у земљи.

Иза завере генерала Гетачев Надева је стајала ЦИА. Покушај убиства мене (Менгистуа) је дело ЦИА.

Занимљиво је да је амерички брод ушао у луку баш у трену када је дошло до побуне локалне јединице. Брод је ушао без дозволе и искрцао јединицу поморске

³⁸ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, бр. 17, 18, 19, 29, 35.

пешадије.

Притисак расте из дана у дан је очигледно је да се спрема акција за уништење револуције.

Жели се што не примају већу помоћ од несврстаних и прогресивних земаља. Када су против Етиопије уједине реакционарне снаге, нормално је да се у подршци Етиопији уједине социјалистичке снаге.

Желе да са Кином и СССР-ом успостављамо добре односе, али без турства. Надају се да ће СССР утицати на Сомалију.

Реакционе снаге у престоници константно праве проблеме особљу ОАЈ, што је произвело молбе за премештање седишта организације. То би било јако штетно за Етиопију. Те моле друга Минића да посредује и смири страсти, ако је то могуће.

Жеља за овај састанак је увод у долазак Милоша Минића у Етиопију. Етиопско руководство је желело да пре тога истакну ситуацију у којој се налазе, сасвим сигурно ради евентуалних нових молби за помоћ.

Истакао је такође и захвалност за сву помоћ коју је Југославија до сада пружила Етиопији. Али се несумњиво надају да ће је бити још, нарочито у војно-безбедностном као и економском плану.

Такође се надају да ће Југославија дипломатски радити у њиховом интересу међу арапским земљама.

Разговор Минић-Менгисту³⁹

26. јануар 1977. године

Менгисту се прво захвалио народима Југославије на помоћи коју су пружили Етиопији, посебно на свестраној помоћи Етиопској револуцији, економској помоћи, и великом доприносу привредном развоју земље. Такође су јако захвални на подршци унапређењу оружаних снага, и подршци на очувању независности и територијалног интегритета Етиопије.

После тога прешао је на тешкоће Етиопије на унутрашњем плану, како на оне које су наследили тако и на оне које су сами изазвали променом курса. Онда је истакао планове за аграрну реформу, национализацију индустрије, банака, организовање народне

³⁹ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9

милиције и слање студената у унутрашњост. Много полажу на јединство те су покренули питање давања аутономије и самостални културни развој одређеним областима.

Међународни положај је тежак, реакција (ЕДУ-Етиопска демократска унија) константно регрутује нове борце и убацује их у Етиопију, за сада их има 3 000. Финансира их Саудиска Арабија, а има назнака кординације ЕДУ са Еритрејским ослободилачким фронтом.

На северу према Црвеном мору делују групе са Али Миром на челу који врше саботаже на комуникација и труде се да изазову економске потресе у том виталном делу земље. И њих финансира Саудиска Арабија.

Односи са Кенијом добри, мада Судан покушав да добије дозволу за коришћење неких база против Етиопије.

Односи са Сомалијом су јако лоши, они не прихватају етиопску револуцију, тренирају непријатељске елементе и убацу их на етиопску територију. Етиопија је покушала да заједно са Етипијом гарантује независност Цибутија, међутим Сомалија је то одбила.

Питање Еритреје је најкомпликованије. Желе мирно решење кризе и вољни су да дају високу аутономију Еритреји, међутим сецесионисти су под притиском арапских земаља наставили са борбом. Етиопија не жели крвопролиће али у садашњој ситуацији нема избора. Надају се да када схвате да не могу да победе вратиће се за преговарачки сто.

Желели су и најбоље односе са Суданом, али Судан даје базу сецесионистима и под утицајем Саудиске Арабије постаје све непријатељски настројен.

Етиопија жели мир, изградњу социјализма и очување независности. Нада се подршци СФРЈ и осталих несврстаних земаља на том путу.

Разговор секретара⁴⁰ извршног комитета председништва ЦК СКЈ Станета Доланца са потпредседником привременог војног административног савета Етиопије потпуковником Атхафу Абатеом, 25. 2. 1977.

⁴⁰ АЈ, 507, ЦК СКЈ, IX,27/17

Доланц је изразио задовољство овим сусретом као и да СФРЈ подржава етиопску револуцију те јој жели што безбеднији и успешнији развој. Од тога ће умногоме зависити будућност Етиопије те самим тим и рога африке.

Абате је и сам задовољан због посете, и истакао је да Југославија има велико поштовање у земљама трећег света и нарочито у Етиопији. Захвалио се за помоћ коју је Југославија пружила и нада се да ће се помоћ наставити. Рекао је да Етиопија пролази кроз национално-демократску револуцију, те се нада да ће на том путу моћи много тога да науче из југословенског примера.

Доланц је потом изнео став Југославије у погледу спољне политике, где се увек инсистира на независности и самосталности, те да никада неће дозволити страни мешање у наше унутрашње ствари, и ако смо вољни да сарађујемо и са истоком и са западом. Само таква политика омућућила је Југославији миран и константан раст. Такође је говорио и о догађајима из 1948. године и раскида који је уследио после тог сукоба.

Абате је сам признао да су остварења етиопске револуције за сада скромна али да они мисле о будућности. Такође је навео да су ставови Југославије и Етиопије подударају у готово свим аспектима. Даље је причао о монополу великих сила на пловне путеве, те да је то један од горућих проблем трећег света што у многоме умета њихов развој.

Што се тиче унутрашње политике за сада су заокупљени стварањем једне партије засноване на идејама марксизма/лењинизма, те да их много занима улога СКЈ у друштву, као и осталих партиских организација, те да су вољни да пошаљу једну студентску делегацију која би проучила све организације у њихов утицај на друштво СФРЈ.

Разговор Милоша Минића са Др. Фелекеом, етиопским министром иностраних послова⁴¹

⁴¹ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, 16. март 1978.

МИП је прво навео да је јако захвалан на помоћи која је пружен Етиопији, те да је Југославија као водећа држава покрета несврстаних тако у Африци стекла велико поштовање и престиж.

Што се тиче питања Еритреје, тај проблем по његовом мишљењу може да реши само Етиопски народ и свако страно мешање је штетно. Они су истакли програм у 9. тачака за решење тог проблема.

Што се тиче проблема Огадана и односа са Сомалијом, МИП је истакао да Етиопија нема територијалних претензија ка Сомалији и да њена војска неће ући на њену територију, и ако шири приче о томе да хоће. Такође приче да Етиопија врши геноцид у Огадену је лаж, шта више велика већина народа је стала на страну етиопске војске и борила се против агресора.

Рат као решење проблема међу државама се мора забранити, а Сомалија мора да води рачуна о принципима ОУН и ОАЈ као и политике несврстаних. Такође је истакао да је разочаран ставовима неких несврстаних земаља поводом агресије Сомалије, посебно се мисли на Египат и Саудиску Арабију.

Односи са Суданом су се донекле стабилизовали, обновљени су међународни летови као и враћени су неки заробљеници. Међутим и даље шири пропаганду сецесиониста.

Разговор Милоша Минића у Адис Абеби⁴²

17. 3. 1978.

Разговор водио са капетаном Фикре Селасије Вонгерасом, који је изнео стање ствари после сукоба. Прво је истакао да Етиопија нема територијалне претензије према Сомалији, али да Сомалија има према Етиопији. Ангажујући све расположиве снаге Сомалија је успела да окупира одређене делове Етиопије, прецизније Огаден. Мислећи да ће Етиопија бити екстремно слаба због затегнуте унутрашње и спољашње ситуације, рачунала је да ће рат бити лак и кратак. Нарочито с обзиром да је на својој страни имала западне државе, као и чињеница да су многе државе биле индиферентне према

⁴² АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9 1976-1978

рату.

Сада међутим етиопска војска полако али сигурно истерује све стране војнике са своје територије. Сада је главно питање наћи правично решење за дуговечан мир. Сомалија мора да се одрекне својих претензија. Етиопија је, наставља он, привржена мирном решавању проблема. Али мора се бранити ако друге држав то нису.

Даље је истакао да је захвалан на великој помоћи коју су послале пролетерске земље. И надају се да ће помоћ бити настављена пошто очекују наставак притисака на Етиопију. Покушај да отгрну Еритреју је најбољи пример. И ако је Етиопија нудила политичка решења ништа није прихваћено.

Такође је истакао да је погрешно говорити о Еритреји као нацији, пошто је она вештачка творевина колонијализма. И ако је Еритреја покушала да мирним путем реши ово питање, сецесионисти немају жељу за преговорима. Тренутно су успели да заузму одређене територије док су нека насељена места под опасадом сецесиониста. Једини начин да се реши то питање сада је сила, те ће Етиопија урадити све да би вратила ред у подручје.

Минић је онда изнео југословенске ставове. Прво је нагласио да се ситуација на рогу Африке претворила у сукоб великих сила, што је јако опасно за мале државе. Што се тиче Сомалије истакли су да треба на власти да остану представници социјалистичког покрета са којима би могла да се успостави сарадња. Што се тиче Еритреје, истакао је да је Југославија подржавала и подржаваће територијални интегритет Етиопије. Што се Огадана тиче, Југославија сматра да би било добро да се да амнестија за становништво које је подржало Сомалију у напада да не би дошло до додатних компликација.

Председник Менгисту примио заменика савезног секретара за иностране послове Лазара Мојсова⁴³

Прво је председник Менгисту истао како је захвалан за сву помоћ коју је Југославија пружила Етиопији, и да одавно жели да посети ЈБТ међутим да је спречен из очигледних разлога. Гледаће да што пре посети Југославију.

Што се тиче питања Еритреје, истакао је да неке арапске државе желе да

⁴³ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9, 3. мај 1977.

вештачки изазову то питање, док Еритрејци желе да наставе да живе у Етиопији, у парламенту је 75% гласало за останак. Етиопија је зато донела декларацију од 9 тачака која треба да послужи као основа решавања проблема у оквиру регионалне аутономије. Тежња појединих арапских држава да од Црвеног мора направе „арапско море“ и стекну доминацију.

Пошто је Мојсов добио реч истакао је да је југословенско руководство сагласно са мирним решењем питања Еритреје, као и да Египат сматра да независност Еритреје уназадрила Африку, то би створило преседан за све остале сецесионистичке покрете. Али исто тако је истакао да се Египат боји ширења утицаја СССР-а у региону. Што се тиче Судана, неповерење постоји због учествовања неколицине Етиопљана у покушају државног удара.

Менгисту је онда преузео реч и исказао сумњу у тврдње Египта и Судана о жељи мирног решавања питања Еритреје. Египат је наоружавао и подржавао сецесионисте, на конференцију о Црвеном мору Етиопија није позвана, а наведено је да ће следећи пут бити позвана Еритреја. Такође пориче тврдње Судана, јер се и даље на граници налазе базе за обуку сепаратиста и контраакције, док их и даље снабдевају оружјем и опремом. Саудиска Арабија у савезу са још неколико земаља се труди да организује сепаратистичке покрете и уједини их, што им није успело због различитих програма. Међутим сада су пружили подршку припадницима старог режима.

Етиопуја, наставља он, је све урадила да питања реши мирним путем, међутим када се на границама налазе разне војне снаге, а када се врше маневри у Црвеном мору, Етиопија мора да се спреми за рат. Поводом присуства Израела, навео је да арапске земље то користе ради напада на Етиопију. Те је навео да би им боље било да израелце траже на голанској висоравни и Синају, а не у Етиопији.

За крај Менгисту је навео да е се свим силама одупрети агресији, па макар се борили и секирама.

Етиопска страна тренутно не показује вољу за деескалацију сукоба са Суданом и Игиптом.

Разговор између шефа југословенске партиске делегације Видоја Жарковића и председника ПВАС потпуковника Мериан Менгистуа у Адис Абеби 13. септембра

1978⁴⁴.

Жарковић је прво честитао Вам дан револуције, председник Тито је истакао да нам је част да је Југославија била прва социјалистичка држава која је подржала револуцију у Етиопији. Дивимо се вашој борби и тешкоће које сте пребодили за кратко време. Даље је истакао да ће Југославија ће као и до сада подржавати Етиопију материјално морално и политички. Одлучено је да, због проблема са исхраном дато је 25 000 тона пшенице.

Даље је нагласио како је изузетно задовољан билатералним односима, као и научно-техничкој сарадњи, те да има још места за напредак и проширење сарадње.

Такође је пренео позив ЈБТ да дође у званичну посету, наравно кад му буде одговарало.

Председник Менгисту је онда узео реч и прво се захвалио на помоћи коју је Југославија пружила Етиопији у њеној борби. Радо прихвата позив за посету и жали што није могао да дође пре због стања у земљи. Даље се захвалио за помоћ у храни која је обећана сада. И истакао наду да ће се економска и научно-техничка сарадња и даље развијати.

Посета делегације СКЈ Социјалистичкој Етиопији⁴⁵ од 25. до 30. 9. 1980⁴⁶

Делгацију водио члан председништва ЦК СКЈ Бранко Микулић.

Забелешка о разговору Бранка Микулића са Легесе Асфавом, чланом сталног комитета ПВСА и чланом Извршног комитета ЦОПВЕ.

Поздравио делегацију и подсетио на пријатељске односе две земље као и на сусрете ЈБТ и Менгистуа у Хавани и Београду 1978. године. Степен добрих односа и

⁴⁴ АЈ, 837, КПР 1-5-b / 25-9 1976-1978

⁴⁵ АЈ, 507, ЦК СКЈ, IX,27/19

⁴⁶ АЈ, 837, КПР, 1-5-b / 25-8

размена делегација довела је до склапању бројних споразума.

Микулић се захвалио на добродошници те је истакао подршку Југославије и своју личну у етиопску револуцију, те је навео да ће и даље да подржавају, етиопску револуцију, у складу са својим могућностима.

Такође се захвалио на бризи за време болести ЈБТ као и телеграмима саучешћа. Сама чињеница да је председник Менгисту лично предводио делегацију на сахрани ЈБТ много говори о блискости држава као и снажној основи за даљу сарадњу.

Легесе је започео излагање геополитичком ситуацијом Етиопије, прелазећи на кратак преглед збивања етиопске револуције истакао је бунт и незадовољство свих делова друштва, међутим због велике заосталости друштва, војска је преузела на себе вођство револуције. Да би олакшали разумевање народа за нови курс ка коме се иде, долази до ширења идеја марксизма и лењинизма . Покренута је масовна кампања идеолошког образовања ђака и студената.

После тога међутим долази до отвореног антиреволуцијарног става Етиопске демократске унија, док су марксистичко лењинистичке фракције, које формално прхватају власт војске, заправо раде на преузимање власти. Стање је у том тренутку било јако тешко, како због дејства противника револуције, раста сецесионизма, рата са Сомалијом, тако и због самих одлука владе, а ради спасавање револуције, многи су исказали незадовољство те је Етиопија била на ивици грађанског рата. У том часу је председник Менгисту узео ствари у своје руке у намери да скрши отпор непријатеља. Покушај да наведу лево оријентисане групе на заједничку сарадњу није успео, 2 од 5 највећих групација је отворено прешло на страну контра револуције док су остале три и ако лојалне, радиле на свему да добију што више симпатизера.

Због свега тога стварање партије тренутно није могуће. Али су отворени за сваки вид сарадње.

Што се тиче спољне политике Етиопија жели поштовање територијалног интегритета и немашање у ствари других држава. Такође наводи да је дала све од себе да реши сваки проблем мирно и преговорима као и да стабилизује прилике у региону. Нажалост није у томе имала успеха.

Микулић се захвалио на информација те је пренео искуства Југославије у институцији територијалне одбране. Такође је истакао наду да ће доћи до шире сарадње два покрета кроз размену искуства и делегација.

Билатерали односи, су у успону те да имају могућност и даљег раста.

Што се тиче могућности екскалације сукоба на рогу Африке, Микулић је истакао да то не би била само питање за Етиопију већ и за све несврстане земље и да ће Југославија увек подржавати слободарске покрете у свету. На крају су истакли задовољство сусретом и надају се да ће их бити још у будућности.

Разговор члана Председништва ЦК СКЈ Бранка Микулића са Менгисту Хаиле Мариамом, председником ПВАС и ЦОПВЕ и врховним команданром револуционарне армије, одржан 27. 9. 1980. године⁴⁷.

Микулић је на почетку састанка пренео поздраве Председништва СФРЈ и Председништва ЦК СКЈ. Те је изразио захвалност за поздраве и бригу током болести председника Јосипа Броза Тита и вођење делегације на сахрани бившег председника. Такође је истакао да ће Југославија, као и до сада, подржавати независност и територијални интегритет несврстане и социјалистичке Етиопије. Потом је замолио председника да искаже своје мишљење о стању у Африци и даљим активностима покрета несврстаних.

Председник је прво захвалио за подршку Југославије за време Етиопске револуције као и за велику подршку амбасадора Војиновића који је у првим данима револуције пружио велику помоћ и подршку. Изразио је такође и наду да ће Југославија и даље пружати подршку социјалистичкој Етиопији.

Истакао је колико је ценио председника Тита и да ће је његова смрт велика губитак за цео свет не само за Југославију. Али је исто тако истакао наду да ништа неће променити у односима две земље, упркос губитку председника.

У даљем разговору председник се дотакао стања у окружењу и експанзији америчких оружаних снага. Посебно се осврнуо на питање америчке базе у Бербери (Сомалија), која представља највећу опасност због чињенице да се налази на 150 км од границе са Етиопијом и устању је да угрози готово целу земљу. Даље је истакао да и ако је Сомалија некад била део Етиопије, данашња Етиопија нема никакве територијалне претензије према Сомалији и залаже се за поштовање територијалног интегритета сваке државе. Сомалија са друге стране нема такве жеље.

⁴⁷ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9 1976-1978

Те је (индиректно) позвао Покрет несврстаних да га подрже и изврше притисак на Сомалију, тврдећи да ако би се свака земља понашала на такав начин покрет би изгубио легитимитет као заговорник мира.

Даље је истакао да су билатерални односи у успону, а да је је сасвим заинтересован за сарадњу међу партијама, чим се за то остваре прави услови (формирање њихове партије).

Микулић се сагласио са излагањем и до сада оствареном сарадњом, на обострану корист земаља. Те се нада да ће се исто наставити у будућности.

Разговор члана Председништва ЦК СКЈ Бранка Микулића у Врховном савету Централног планирања ЦСЦП 19. 9. 1980⁴⁸.

На почетку Микулић истиче жељу председника Менгистуа да се настави и појача економска и научно техничка сарадња, те је оценио да постоје сви услови за наставак сарадње.

Тедла је позитивно оценио речи Микулића те кренуо да објасни начин функционисања ВСЦП. Економски програми се одвајају у форми кампање јер их на други начин није могуће решити због природе проблема. Искуства из политичког рада се примењују и на економски фронт, такав ће приступ бити неопходан и у наредним годинама.

Јимену је изјавио да је влада спремна да обезбеди све услове за развој социјалистичке економије. Истакао је да је доста времена утрошено у рату са Сомалијом као и на борбу са сецесионистима те су изгубљене године које су могле бити утрошене у економски развој. Да би се оне надокнадиле створен је Врховни савет Централног планирања и кампање за развој ради мобилисања свог потенцијала земље за економски развој. У секретаријату постоје комитети за различите економске области, подгрупе се налазе у свих 14 округа.

Прва 2 годишња програма су успешно остварена и годишњи раст је био 5,5% односно 5,3%. Први програм је био скроман и бавио се производњом хране и потрошних добара. Свему томе је морала да претходи национализација земљишта, па

⁴⁸ АЈ, 837, КПР, I-5-b / 25-9 1976-1978

аграрна реформа. Прве године планирана је обрада 70 000 хектара а касније још 80 000. И ако није било могуће планирати индивидуалну производњу сељака, уз помоћ кампања и масовне агитације надају се добром успеху. Надају се да су неке области већ задовољиле своје потребе за храном. У оквиру другог плана планирана је обрада додатних 134 000 хектара.

Што се тиче индустрије, и ако та област у прве четири године после револуције није ни функционисала, док је у првог години програма постигнут је раст од 34%, а друге године 13%, те је неопходно да се крене у изградњу нових постројења. Јимени је у наставку рекао да се баве конципирањем средњерочног плана. Сматрају да ће он њиме на најбољи начин моћи да постигну жељене резултате, а да су једногодишњи планови дали велико искуство. Петогодишњи план би био усклађен са пријатељским социјалистичким, које су помогле и економски етиопској револуцији. Ту рачунају и помоћ коју је СФРЈ дала Етиопији, шта они нарочито цене.

Микулић је занимало да ли је сарадња у области производње житарица нешто боља него пре с обзиром на југословенска искуства у тој области која су изузетна, и да ли постоји могућност стварања мешовитих предузећа ради решавања конкретних питања развоја етиопске привреде?

Јимени је одговорио да знају за југословенска искуства и успехе да је било делегација у обиласку постројења и да они планирају проширивање сарадње у тој области. Што се тиче мешовитих предузећа, зна за ту иницијативу и да верује да ће моћи да нађу могућност да се то реализује. У области енергетике већ су разрађени неки пројекти у којима учествују институције са обе стране.

Микулић се на крају захвалио на излагању и надао се у успех етиопско-југословенске економске сарадње.

Економска и научна сарадња

Од почетка етиопске револуције, Југославија се трудила да на сваки начин помогне нову владу у Етиопији.

Етиопији је дата материјална помоћ од близу три милиона долара за мање од годину дана⁴⁹. СИВ је донео одлуку да се Етиопији додели још 2 милиона долара. Заседање мешовите комисије за привреду и научно техничку сарадњу јуна 1975. године у Адис Абеби. Планира се седница МК са научно техничку сарадњу ове године у Београду.

Робна размена, која је минимална, углавном се заснива на куповини етиопских производа (кожа, кафа...) ради помоћи Етиопији и неутралисања евентуалних економских притисака. Научно техничка сарадња је у узлету. У току је реализација 40 стипендија, слање стручњака специјалиста у Етиопију... Испитују се могућности изградње цементаре, кланице, кожаре, уљаре, фабрике за прераду воћа и поврћа, експлатације руда, проширивање лука, унапређење пољопривреде, сарадње у области туризма.

Било је и грешака, одобрена хуманитарна помоћ још није послата, нити се зна када ће бити пошто још није нађен извор финансија. Споро се реаговало на молбе за слање југословенских стручњака, док су Етиопи очекивали и више конкретних обавеза привредних организација из Југославије.

Посета министра иностраних послова Етиопије Кифле Водаца Југославији од 19. до 21. 1976. године. Је била добра прилика за процену стања и правца даље сарадње.

За време посете министра Кифле поменута изградња цементаре, реконструкција лука и оснивање заједничких плантажа кафе. Као и наставак даљег развоја економских односа. Министар је такође исказао да су задовољни развојем економски односа, и кривица лежи на њима што економска сарадња није била већа, због преокупација унутрашњим проблемима.

Што се тиче научно техничко сарадње, сматра да је доста урађено на образовању етиопских кадрова у Југославији. Од 1954-1978 око 300 стручњака⁵⁰ било упућено у

⁴⁹ АЈ, КПР, 837, I-5-b / 25-9 1976-1978

⁵⁰ ДА МСП, 1978/33, МК за индустрију, ф. 33, пов. бр. 461955, стр. 17

Етиопију, до 1974. године били плаћани само од Етиопије, после револуције пракса прекинута. Одобрено 317 стипендија, 151 завршено успешно, 113 се и даље обављају, док је прекинута 53⁵¹. Садашњи министар иностраних послова и министар трговине и индустрије школовали се у Југославији.

Робна размена са Етиопијом(у 000 долара)⁵²

	извоз	увоз	обим	салдо
1975	900,0	5,100,0	6,000,0	4,300,0
1976	900,0	400,0	13,000,0	500,0
1977	8,900,0	1,000,0	18,900,0	111,001,0
1978	23,500,0	27,200,0	50,700,0	3,700,0
1979	11,300,21	21,200,0	32,500,0	9,900,0

Трговинска сарадња се заснивала на извозу сировина из Етиопије, посебно кафе која је чинила највећи део размене, а потом и кожа...Извоз Југославије је чинио пре свега различите пољопривредне машине, као и машине у индустрији. Југославија је имала негативан салдо пре свега због великог увоза кафе.

Стање етиопских финансија није било добро, то се можда најбоље види када су у мешовитој комисији за привреду добили најаву да ће Етиопи тражити још боље услове⁵³ за кредитирање. Од садашњих 10% аванса, 7 година отплате и 3% камате, 10 година отплате и 2,5% годшње камате, без аванса.

Највећи посао закључен у овом периоду је куповина пољопривредне механизације Етиопије од Југославије у вредности од 15 милиона америчких долара. Купљено 814 трактора, 500 плугова, 400 тракторских приколица и 92 комбајна⁵⁴.

Опште узев јако су захвални и задовољни обимом научно техничке сарадње.

⁵¹ ДА МСП, 1978/33, МК за индустрију, ф. 33, пов. бр. 461955, стр. 18

⁵² ДА МСП, 1980/37, МК за индустрију, ф. 37, пов. Бр. 412297

⁵³ ДА МСП, 1980/37, МК за индустрију, ф. 37, пов. Бр. 47953

⁵⁴ ДА МСП, 1980/37, МК за индустрију, ф. 37, пов. Бр. 412297

Закључак

Дипломатија је, у великом мери омогућила Југославији утицај која је она имала у свету. И управо дипломатија, наравно свесни тренутних карактеристика, мора да буде главна тема проучавања историје југословенске државе.

У овом раду је покушано да се да приказ једног (од многих) турбулентних догађаја у историји Африке. Оно што нас је нарочито занимало је понашање СФРЈ током овог периода, која се својски трудила и успела да испуни своје интересе. Ти интереси су првенствено били независна и несврстана Етиопија. У тим је покушајима успела, и ако је Етиопија после Огаданског рата и огромне помоћи добијене из СССР-а морала да води рачуна о интересима источног колоса.

Југославија је наставила да развија сарадњу са Етиопијом на економско-научном плану. Та сарадња ма колико мала била, ипак је била значајна. Ваља истаћи да је обим зависио у великој мери на финансијама Етиопије које нису биле на завидном нивоу током целог периода којим се бавио овај рад.

Опште узев, ова епизода спољне политике Југославије је значајна за изучавање јер савршено описује опште ставове Југославије на простору Африке: неповредивост граница, решавање сукоба мирним путем, несврстана политика. Уз помоћ те принципијалне политике успела је да оствари своје циљеве, а да се не замери никоме у већој мери.

Додатак
Одабране фотографије

Хаиле Селасије, Цар Етиопије

<https://sr.wikipedia.org/wiki/%D0%A5%D0%B0%D1%98%D0%B%D0%B5_%D0%A1%D0%B5%D0%BB%D0%B0%D1%81%D0%B8%D1%98%D0%B5#/media/%D0%94%D0%B0%D1%82%D0%BE%D1%82%D0%B5%D0%BA%D0%B0:Haile_Selassie_in_full_dr ess.jpg>

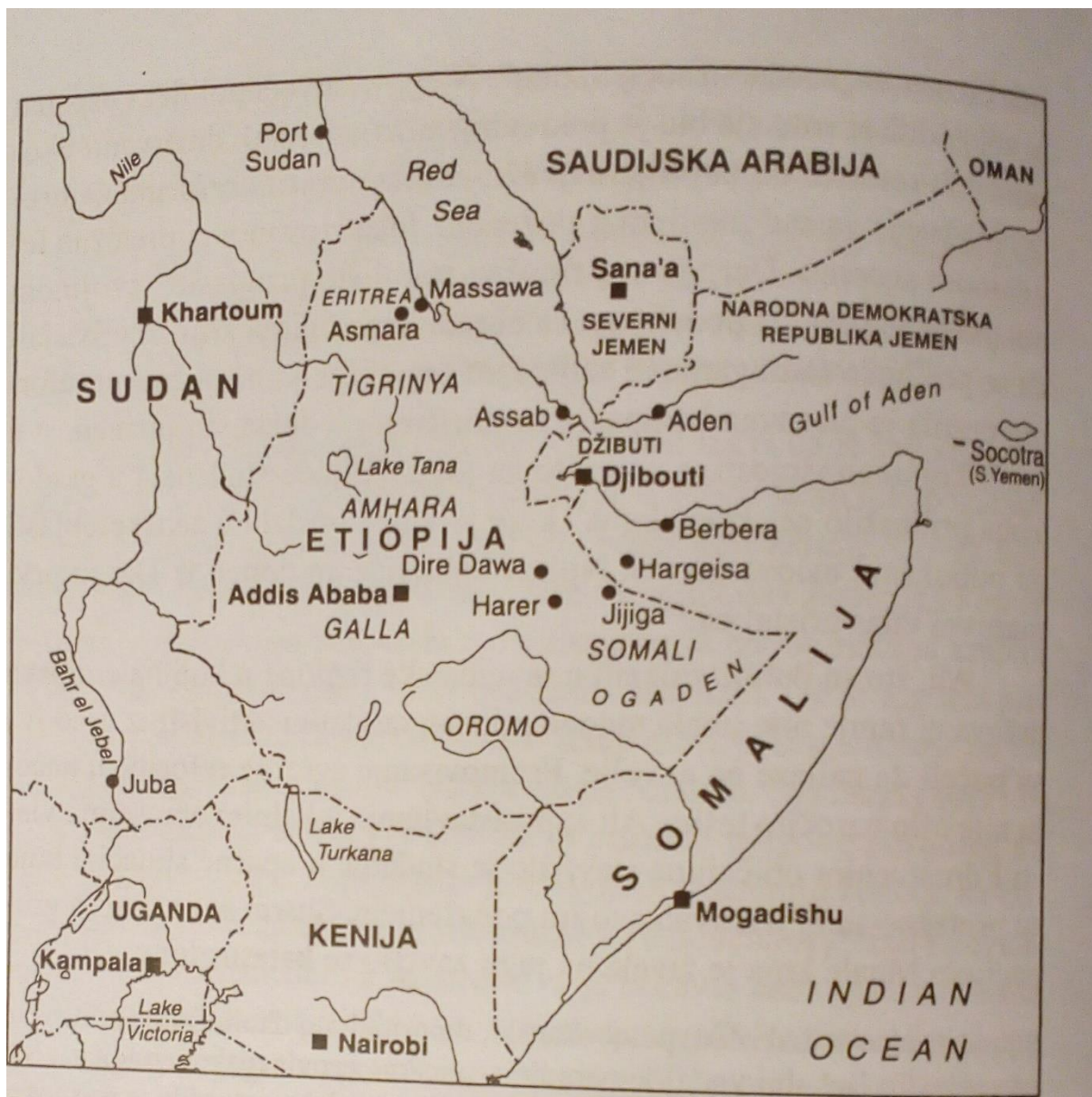

<<https://arhiva.vesti-online.com/Vesti/Tema-dana/335732/Pokloni-kojima-se-daruju-politicari-1-Titu-muzej-Tadicu-tanjiri?mobile=false>>

Менгисту Хаиле Мариам, председник ПВС-а

<[https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83_%D0%A5%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%B5_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BC#/media/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Men gistu Haile Mariam 3.jpg](https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%B5%D0%BD%D0%B3%D0%B8%D1%81%D1%82%D1%83_%D0%A5%D0%B0%D0%B9%D0%BB%D0%B5_%D0%9C%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%B0%D0%BC#/media/%D0%A4%D0%B0%D0%B9%D0%BB:Men%20gistu%20Haile%20Mariam%203.jpg)>

Мапа Етиопије и околних земаља⁵⁵

⁵⁵ Од Арне Вестад *Глобални хладни рат-Интервенције у трећем свету и обликовање нашег доба*, Београд, 2008. стр. 342

Извори и литература

Извори:

Архив Југославије, 837, Кабинет председника републике

Архив Југославије, 803, Председништво СФРЈ

Архив Југославије, 507, Централни комитет Савеза комуниста Југославије

Дипломатски архив Министарства спољних послова

Литература:

- Од Арне Вестада *Глобални хладни рат-Интервенције у трећем свету и обликовање нашег доба*, Београд, 2008.

- Димитар Тасић, „Откривање Африке- Југословенско етиопски односи и почеци југословенске политике 1954-1955“, *Спољна политика Југославије 1950-1961*, Институт за новију историју Србије, Београд, 2008.